ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ NIAL FENNELLY

της 24ης Φεβρουαρίου 2000 *

I — Εισαγωγή

1. Η παρούσα αίτηση του House of Lords, England and Wales, για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει από την αντίδραση των εταιριών που εξάγουν εσπεριδοειδή καταγόμενα από το προς βορράν της ζώνης ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών κείμενο τμήμα της Κύπρου στην απόφαση του Δικαστηρίου Anastasiou κ.λπ.[1] (στο εξής: απόφαση Anastasiou I), σύμφωνα με την οποία οι αρχές των κρατών μελών δεν δικαιούνται, κατά την εισαγωγή εσπεριδοειδών από την Κύπρο, να δέχονται πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου εκδοθέντα από άλλες αρχές εκτός των αρμοδίων αρχών της Κυπριακής Δημοκρατίας. Συνακολούθως, οι εν λόγω εταιρίες άρχισαν να εξάγουν τα προϊόντα τους προς την Κοινότητα μέσω ενός τουρκικού λιμένος, όπου τα πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου χορηγούνταν από τις αρμόδιες τουρκικές αρχές. Μολονότι η υπόθεση έχει συνέπειες επί της ταραχώδους πολιτικής καταστάσεως στην Κύπρο[2], τα νομικά ζητήματα αφορούν το σύστημα υγειονομικού ελέγχου των φυτών και των φυτικών προϊόντων που εισάγονται στην Κοινότητα από τρίτες χώρες.

II — Νομικό και πραγματικό πλαίσιο

i) *Οι κοινοτικές νομοθετικές διατάξεις*

2. Ο στόχος της οδηγίας 77/93/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1976, περί των μέτρων προστασίας κατά της εισαγωγής στα κράτη μέλη οργανισμών επιβλαβών για τα φυτά ή τα φυτικά προϊόντα και κατά της εξαπλώσεώς τους στο εσωτερικό της Κοινότητας[3], είναι η αποφυγή της μειώσεως της παραγωγής φυτών στην Κοινότητα με προστατευτικά μέτρα κατά της εισαγωγής επιβλαβών οργανισμών[4]. Για τον σκοπό αυτό, η οδηγία απαιτεί από τα κράτη μέλη να θεσπίζουν ορισμένους κανόνες διέποντες την εισαγωγή στο έδαφός τους φυτών και φυτικών προϊόντων από άλλα κράτη μέλη και τρίτες χώρες.

3. Όσον αφορά τις εισαγωγές από τις τρίτες χώρες, το άρθρο 12[5] της οδηγίας, όπως

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

1 — Απόφαση της 5ης Ιουλίου 1994, C-432/92 (Συλλογή 1994, σ. I-3087, σκέψη 65 και διατακτικό).

2 — Για μια σύντομη επισκόπηση, βλ. την απόφαση Anastasiou I, σκέψη 13, και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Gulmann, σημεία 9 έως 14.

3 — ΕΕ ειδ. έκδ. 03/017, σ. 3, στο εξής: οδηγία. Ο αρχικός τίτλος τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/683/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1991 (ΕΕ L 376, σ. 29).

4 — Βλ. τη δεύτερη, τρίτη, τέταρτη, πέμπτη και έβδομη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου της οδηγίας.

5 — Όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 80/392/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1980 (ΕΕ L 100, σ. 32)· η οδηγία 85/574/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1985 (ΕΕ L 372, σ. 25), και η προαναφερθείσα οδηγία 91/683. Αντίθετα προς την Τουρκική Δημοκρατία, η Κυπριακή Δημοκρατία δεν αποτελεί μέρος της διεθνούς συμφωνίας για την προστασία των φυτών, που αναφέρεται στο άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας. Κατά τη δημόσια συνεδρίαση, αναφέρθηκε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία υπέγραψε τη σύμβαση το 1999.

εφαρμοζόταν κατά τον κρίσιμο χρόνο των πραγματικών περιστατικών, προβλέπει:

«1. Τα κράτη μέλη, για την εισαγωγή στο έδαφός τους φυτών, φυτικών προϊόντων και των άλλων αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα V, μέρος Β, και που προέρχονται από τρίτες χώρες, ορίζουν τουλάχιστον:

α) ότι αυτά τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα και η συσκευασία τους εξετάσθηκαν λεπτομερώς επίσημα στο σύνολο ή σε αντιπροσωπευτικό δείγμα και, εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο, και τα οχήματα που μεταφέρουν αυτά εξετάσθηκαν λεπτομερώς, επίσης επίσημα, προκειμένου να εξασφαλισθούν κατά το μέτρο του δυνατού:

— ότι δεν έχουν μολυνθεί από τους επιβλαβείς οργανισμούς που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι, μέρος Α,

— όσον αφορά τα φυτά και τα φυτικά προϊόντα που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ, μέρος Α, ότι δεν έχουν μολυνθεί από τους επιβλαβείς οργανισμούς που αντιστοιχούν σε αυτά και αναγράφονται στο μέρος αυτό του παραρτήματος,

— όσον αφορά τα φυτά, τα φυτικά προϊόντα ή τα άλλα αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα IV, μέρος Α, ότι ανταποκρίνονται στις ειδικές προϋποθέσεις που αντιστοιχούν σε αυτά και αναγράφονται στο μέρος αυτό του παραρτήματος·

β) ότι οφείλουν να συνοδεύονται από τα πιστοποιητικά που καθορίζονται στα άρθρα 7 και 8 και ότι ένα πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου δεν μπορεί να συνταχθεί περισσότερο από 14 ημέρες προ της ημέρας κατά την οποία τα φυτά, τα φυτικά προϊόντα ή τα άλλα αντικείμενα εγκατέλειψαν τη χώρα αποστολής. Τα πιστοποιητικά εκδίδονται από τις εγκεκριμένες για τον σκοπό αυτό υπηρεσίες στα πλαίσια της Διεθνούς Συμφωνίας για την Προστασία των Φυτών, ή στην περίπτωση των μη συμβεβλημένων χωρών, με βάση τις νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις της χώρας. Σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 16, δύνανται να καταρτισθούν οι κατάλογοι των υποδεικνυομένων από τις διάφορες τρίτες χώρες υπηρεσιών για την έκδοση των πιστοποιητικών.

(...)»

4. Το άρθρο 7, παράγραφος 1 [6], της οδηγίας έχει ως εξής:

«Όταν, βάσει του ελέγχου που ορίζεται στο άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, κρίνεται ότι πληρούνται οι εκεί περιεχόμενες προϋποθέσεις, μπορεί να εκδίδεται πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου, κατά το υπόδειγμα του παραρτήματος VIII μέρος A [...]».

Το άρθρο 8, παράγραφος 2 [7], της οδηγίας έχει ως εξής:

«Όταν τα φυτά, τα φυτικά προϊόντα ή τα λοιπά αντικείμενα προελεύσεως ενός κράτους μέλους αποτέλεσαν, σε άλλο κράτος μέλος, αντικείμενο διαμερισμού ή αποθηκεύσεως, ή έχουν υποστεί τροποποίηση της συσκευασίας και αποτελούν εν συνεχεία αντικείμενο εισαγωγής σε τρίτο κράτος μέλος, το δεύτερο κράτος μέλος απαλλάσσεται από την άσκηση νέου ελέγχου που να ανταποκρίνεται στις διατάξεις του άρθρου 6, αν έχει διαπιστωθεί επίσημα ότι τα προϊόντα αυτά δεν έχουν υποστεί στο έδαφός του κανένα κίνδυνο που να θέτει υπό αμφισβήτηση την τήρηση των όρων που απαριθμούνται στο άρθρο 6. Στην περίπτωση αυτή εκδίδεται πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου επαναποστολής, μόνο σε ένα αντίτυπο, σύμφωνο με το υπόδειγμα του παραρτήματος VIII μέρος B, που συντάσσεται τουλάχιστον σε μία από τις επίσημες γλώσσες της Κοινότητας [...]. Το πιστοποιητικό αυτό θα πρέπει να προσαρτάται στο πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου που εξεδόθη από το πρώτο κράτος μέλος ή σε επικυρωμένο αντίγραφό του. Το πιστοποιητικό αυτό μπορεί να ονομασθεί πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου επανεξαγωγής.»

5. Το άρθρο 6 της οδηγίας [8] προβλέπει:

«1. Τα κράτη μέλη ορίζουν, τουλάχιστον για την εισαγωγή σ' ένα άλλο κράτος μέλος φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα V, μέρος A, ότι τόσο αυτά όσο και η συσκευασία τους υφίστανται επίσημο και σχολαστικό έλεγχο, είτε στο σύνολό τους είτε σε αντιπροσωπευτικό δείγμα, και ότι σε περίπτωση ανάγκης ελέγχονται επίσης επίσημα τα οχήματα μεταφοράς τους για να εξασφαλισθεί:

α) ότι δεν έχουν μολυνθεί από τους επιβλαβείς οργανισμούς που απαριθμούνται στο παράρτημα I, μέρος A·

β) όσον αφορά στα φυτά και τα φυτικά προϊόντα που απαριθμούνται στο παράρτημα II, μέρος A, ότι δεν έχουν μολυνθεί από τους επιβλαβείς οργανισμούς που αντιστοιχούν σ' αυτά και

6 — Όπως τροποποιήθηκε με την προαναφερθείσα οδηγία 85/574.

7 — Όπως τροποποιήθηκε με την προαναφερθείσα οδηγία 85/574.

8 — Όπως τροποποιήθηκε με την προαναφερθείσα οδηγία 91/683.

αναγράφονται στο μέρος αυτό του παραρτήματος·

γ) όσον αφορά στα φυτά, τα φυτικά προϊόντα ή άλλα αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα IV, μέρος Α, ότι ανταποκρίνονται στις ειδικές προϋποθέσεις που αντιστοιχούν σε αυτά και αναγράφονται στο μέρος αυτό του παραρτήματος.

[...]

4. [...]

Οι επίσημοι έλεγχοι που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2 και 3 διενεργούνται σύμφωνα με τις ακόλουθες διατάξεις:

α) καλύπτουν όλα τα σχετικά φυτά ή φυτικά προϊόντα που έχουν καλλιεργηθεί, παραχθεί ή χρησιμοποιηθεί από τον παραγωγό ή που βρίσκονται κατά οποιονδήποτε άλλο τρόπο στην εκμετάλλευσή του, καθώς και το υπόστρωμα ανάπτυξης που χρησιμοποιείται·

β) διενεργούνται στην εκμετάλλευση, κατά προτίμηση στον τόπο παραγωγής·

γ) διενεργούνται τακτικά σε κατάλληλες στιγμές, τουλάχιστον μία φορά ετησίως, και τουλάχιστον μέσω οπτικού ελέγχου, με την επιφύλαξη των ιδιαιτέρων απαιτήσεων που απαριθμούνται στο παράρτημα IV 7 μπορούν να γίνουν και περαιτέρω ενέργειες, εφόσον αυτό προβλέπεται σύμφωνα με την παράγραφο 7.

Κάθε παραγωγός, για τον οποίον ζητείται ο επίσημος έλεγχος που προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο σύμφωνα με τις παραγράφους 1 έως 4, εγγράφεται σε ένα επίσημο μητρώο με αριθμό που να επιτρέπει την αναγνώρισή του. Η Επιτροπή, κατόπιν αιτήσεως, έχει πρόσβαση στα επίσημα μητρώα που καταρτίζονται με τον τρόπο αυτό [...].»

Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας[9] προβλέπει:

«1. Στην περίπτωση φυτών, φυτικών προϊόντων ή άλλων αντικειμένων, για τα οποία ισχύουν οι ιδιαίτερες απαιτήσεις που καθορίζονται στο παράρτημα IV, μέρος Α, το επίσημο πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου που απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο 7 πρέπει να έχει εκδοθεί στη χώρα

9 — Όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 89/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1989 (ΕΕ L 212, σ. 106).

καταγωγής των φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων, εκτός:

— στην περίπτωση ξυλείας, αν [...]

— σε άλλες περιπτώσεις, στον βαθμό που είναι δυνατόν να πληρούνται οι ειδικές απαιτήσεις που προβλέπονται στο παράρτημα IV, μέρος Α, και σε άλλο τόπο εκτός από τον τόπο καταγωγής.»

6. Το παράρτημα V της οδηγίας έχει τον τίτλο «Φυτά, φυτικά προϊόντα και λοιπά αντικείμενα που πρέπει να υποβάλλονται σε φυτοϋγειονομική επιθεώρηση — στον τόπο παραγωγής, εάν κατάγονται από την Κοινότητα, και πριν από την μετακίνησή τους μέσα στην Κοινότητα — ή, εφόσον δεν είναι κοινοτικής καταγωγής, στη χώρα καταγωγής ή αποστολής, πριν τους επιτραπεί η είσοδος στην Κοινότητα»[10]. Τα εσπεριδοειδή περιλαμβάνονται μεταξύ των φυτών και φυτικών προϊόντων που απαριθμούνται στο μέρος Β του παραρτήματος V της οδηγίας.

7. Το παράρτημα IV, μέρος Α, της οδηγίας θεσπίζει ειδικές προϋποθέσεις για «τους καρπούς των Citrus L., Fortunella Swingle, Poncirus Raf., και τα υβρίδιά τους καταγωγής τρίτων χωρών»[11]. Απαιτείται οι καρποί πρέπει να είναι απαλλαγμένοι από ποδίσκους και φύλλα και η συσκευασία να φέρει «ενδεδειγμένο σήμα καταγωγής». Επιπροσθέτως, όταν οι καρποί κατάγονται από τρίτες χώρες στις οποίες απαντώνται ορισμένες ασθένειες, πρέπει να συνοδεύονται από το κατάλληλο επίσημο πιστοποιητικό. Είναι όμως κοινώς γνωστό ότι οι ασθένειες αυτές δεν απαντώνται στην Κύπρο. Αντιθέτως, τα εσπεριδοειδή από την Κύπρο μπορούν να προσβληθούν από τους επιβλαβείς οργανισμούς που απαριθμούνται στα παραρτήματα Ι και ΙΙ της οδηγίας. Φαίνεται ότι οι πιο σημαντικοί επιβλαβείς οργανισμοί στην περίπτωση των εσπεριδοειδών από την Κύπρο είναι η Thrips palmi Karny (σημείο a24) και η Xylella fastidiosa (σημείο b1), που αναφέρονται στο παράρτημα Ι, μέρος Α, κεφάλαιο Ι, της οδηγίας, και η Scirothirps aurantii Faure (σημείο a25), που αναφέρεται στο παράρτημα ΙΙ, μέρος Α, κεφάλαιο Ι.

ii) *Η διεθνής σύμβαση για την προστασία των φυτών*

8. Η διεθνής σύμβαση για την προστασία των φυτών και των φυτικών προϊόντων, που συνάφθηκε στη Ρώμη στις 6 Δεκεμβρίου 1951[12] (στο εξής: σύμβαση), κατέληξε, σε ορισμένο βαθμό, σε εναρμόνιση των φυτοϋγειονομικών νομοθεσιών, αλλά προέκυψε

10 — Όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 92/98/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 1992 (ΕΕ L 352, σ. 1). Το παράρτημα έφερε αρχικώς τον τίτλο: «Φυτά, φυτικά προϊόντα και λοιπά αντικείμενα τα οποία πρέπει να υποβληθούν σε φυτοϋγειονομικό έλεγχο εκ μέρους της χώρας καταγωγής ή αποστολής, για την εισαγωγή τους σε όλα τα κράτη μέλη».

11 — Οι ειδικές αυτές προϋποθέσεις προστέθηκαν στο παράρτημα IV, μέρος Α, με την οδηγία 92/103/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 1ης Δεκεμβρίου 1992, που τροποποιεί τα παραρτήματα Ι έως IV της οδηγίας 77/93 (ΕΕ L 363, σ. 1).

12 — United Kingdom Treaty Series αριθ. 16 (1954).

ότι, ανεξάρτητα από αυτή τη διεθνή συνεργασία [13], είναι αναγκαία ευρύτερη εναρμόνιση, υπό τη μορφή της οδηγίας. Το άρθρο IV, παράγραφος 1, της συμβάσεως προβλέπει, μεταξύ άλλων:

«Κάθε συμβαλλόμενο μέρος αναλαμβάνει την υποχρέωση να θεσπίσει τις απαραίτητες διατάξεις για να θέσει σε εφαρμογή, σε εύθετο χρόνο, και στο μέτρο των δυνατοτήτων του:

α) επίσημη διοργάνωση της προστασίας των φυτών, που θα είναι κυρίως επιφορτισμένη:

i) της επιθεωρήσεως των αναπτυσσομένων φυτών, των καλλιεργουμένων εδαφών (περιλαμβανομένων των αγρών, των φυτειών, των φυτωρίων, κήπων και θερμοκηπίων), και των φυτών και φυτικών προϊόντων που έχουν αποθηκευθεί και μεταφέρονται, με τον στόχο κυρίως να επισημανθεί η ύπαρξη, εμφάνιση και εξάπλωση επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών και να ελεγχθούν οι επιβλαβείς αυτοί οργανισμοί·

[...]

iv) της χορηγήσεως πιστοποιητικών σχετικά με τη φυτοϋγειονομική κατάσταση και προέλευση των αποστολών των φυτών και φυτικών οργανισμών (...)

(...)».

iii) *Η απόφαση Anastasiou I*

9. Η τουρκική κοινότητα που είναι εγκατεστημένη στο προς βορράν της ζώνης ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών κείμενο τμήμα της Κύπρου (στο εξής: βόρειο τμήμα της Κύπρου) αυτοανακηρύχθηκε ως «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου» (στο εξής: ΤΔΒΚ), αλλά δεν αναγνωρίστηκε ούτε από την Κοινότητα ούτε από κάποιο κράτος μέλος. Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν την Κυπριακή Δημοκρατία ως κυρίαρχο κράτος, η επικράτεια του οποίου περιλαμβάνει το σύνολο της νήσου της Κύπρου, εκτός από τις περιοχές στις οποίες είναι εγκατεστημένες οι βάσεις κυριαρχίας του Ηνωμένου Βασιλείου. Με την υπόθεση Anastasiou I, το Δικαστήριο εξέτασε το υποβληθέν από το High Court of Justice of England and Wales ερώτημα όσον αφορά το αν, ενόψει της οδηγίας, η κοινοτική νομοθεσία απαγόρευσε στα κράτη μέλη να δέχονται, ή τους επέβαλε να δέχονται, την εισαγωγή, μεταξύ άλλων, εσπεριδοειδών από την Κύπρο τα οποία συνοδεύονταν με πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου που είχαν εκδοθεί από την τουρκική κοινότητα του βορείου τμήματος της Κύπρου και όχι από νομίμως εξουσιοδοτημένους από την Κυπριακή Δημοκρατία υπαλλήλους.

13 — Έκτη και έβδομη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου της οδηγίας.

10. Το Δικαστήριο έκρινε:

«61 Διαπιστώνεται ότι το κοινό σύστημα προστασίας από την εισαγωγή επιβλαβών οργανισμών εντός των εισαγομένων από τρίτες χώρες προϊόντων, το οποίο προβλέπεται από την οδηγία 77/93, στηρίζεται κατ' ουσίαν σε σύστημα ελέγχων πραγματοποιουμένων από ειδικούς, νομίμως εξουσιοδοτημένους από την κυβέρνηση της χώρας εξαγωγής, και διασφαλισμένων από την έκδοση του αντιστοίχου πιστοποιητικού φυτοϋγειονομικού ελέγχου. Οι όροι αποδοχής των εν λόγω πιστοποιητικών ως ενιαίου αποδεικτικού μέσου πρέπει, συνεπώς, να ταυτίζονται αυστηρά εντός όλων των κρατών μελών.

62 Στο πλαίσιο της εφαρμογής της οδηγίας 77/93, τα κράτη μέλη εισαγωγής μπορούν ασφαλώς να πραγματοποιούν ελέγχους στα σύνορα επί των προϊόντων που προέρχονται από τρίτες χώρες. Εντούτοις, στην πράξη, όπως και η Επιτροπή αναγνώρισε με τις γραπτές παρατηρήσεις της, ο έλεγχος αυτός συναντά σημαντικούς περιορισμούς και, εν πάση περιπτώσει, δεν είναι δυνατό να υποκαθιστά τα πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου.

63 Εξάλλου, κάθε δυσχέρεια και κάθε αμφιβολία που αφορά ένα πιστοποιητικό πρέπει να γνωστοποιείται στις αρχές του κράτους εξαγωγής από το κράτος μέλος εισαγωγής. Η εν λόγω αναγκαία για την επίτευξη των σκοπών της οδηγίας συνεργασία δεν μπορεί να πραγματοποιείται με αρχές που δεν είναι αναγνωρισμένες ούτε από την Κοινότητα ούτε από τα κράτη μέλη. Πράγματι, είναι αδύνατο ένα κράτος εισαγωγής να απευθύνεται σε υπηρεσίες ή δημοσίους υπαλλήλους μιας μη αναγνωρισμένης οντότητας, για παράδειγμα επ' ευκαιρία μολυσμένων προϊόντων ή πιστοποιητικών που δεν είναι τα προσήκοντα ή είναι πλαστά. Προδήλως, μόνον οι αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι σε θέση να ενεργούν κατόπιν καταγγελιών συνδεομένων με μόλυνση των εξαχθέντων από την Κύπρο φυτικών προϊόντων.

64 Συνεπώς, ο όρος "εγκεκριμένες υπηρεσίες" που προβλέπονται στο άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 77/93 πρέπει να ερμηνεύεται ως αφορών αποκλειστικά, όσον αφορά τις εισαγωγές προϊόντων καταγωγής Κύπρου, τις υπηρεσίες που έχει ορίσει η Κυπριακή Δημοκρατία για να εκδίδουν πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου.

65 Επομένως, η οδηγία 77/93 απαγορεύει την αποδοχή εκ μέρους των αρχών κράτους μέλους, κατά την εισαγωγή εσπεριδοειδών ή γεωμήλων προερχομένων από την Κύπρο, πιστοποιητικών φυτοϋγειονομικού ελέγχου εκδοθέντων από άλλες αρχές εκτός των αρμοδίων αρχών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

66 Η ιδιάζουσα κατάσταση της Κύπρου, η οποία συνδέεται με την εκ των πραγμάτων διχοτόμησή της (...) δεν μπορεί να τροποποιήσει, ως προς τις εξαγωγές προϊόντων προερχομένων από το βόρειο

τμήμα της, τις τελικώς συναχθείσες ερμηνείες όσον αφορά τόσο τα πιστοποιητικά κυκλοφορίας όσο και τα πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου.»

11. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι τα πιστοποιητικά κυκλοφορίας EUR 1 που είχαν εκδοθεί από την τουρκική κοινότητα του βορείου τμήματος της Κύπρου δεν ήσαν δεκτά ως απόδειξη της κυπριακής καταγωγής των εμπορευμάτων για τον σκοπό της εφαρμογής των προτιμησιακών τιμών σύμφωνα με τις Συμφωνίες Συνδέσεως ΕΚ-Κύπρου [14]. Το Δικαστήριο έκρινε ότι: «Το σύστημα των πιστοποιητικών κυκλοφορίας ως μέσων αποδείξεως της καταγωγής των προϊόντων στηρίζεται στην αρχή της εμπιστοσύνης προς τους θεσμούς και της συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων αρχών του κράτους εξαγωγής και αυτών του κράτους εισαγωγής» [15]. Δεν ήταν δυνατή αποτελεσματική συνεργασία με τις αρχές μιας μη αναγνωρισμένης οντότητας [16].

iv) *Η παρούσα υπόθεση*

12. Κατόπιν της αποφάσεως του Δικαστηρίου επί της υποθέσεως Anastasiou I, δύο επιχειρήσεις που εισήγαγαν εσπεριδοειδή και γεώμηλα στο Ηνωμένο Βασίλειο από το βόρειο τμήμα της Κύπρου και οι οποίες είχαν παρέμβει στην κύρια διαδικασία στην υπόθεση αυτή, η Cypfruvex (UK) Limited και η Cypfruvex Fruit and Vegetable (Cypfruvex) Enterprises Limited (στο εξής: παρεμβαίνουσες), προέβησαν σε νέες συμφωνίες με μια τουρκική εταιρία, την Citex, η οποία στην πραγματικότητα αποτελεί μέρος του ιδίου ομίλου εταιριών. Τα πλοία που μεταφέρουν εσπεριδοειδή πλεύριζαν τώρα στον τουρκικό λιμένα της Μερσίνας, όπου οι αρμόδιες τουρκικές αρχές εξέδιδαν πιστοποιητικά βεβαιώνοντα ότι τα φρούτα έχουν εξεταστεί σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διατάξεις και συνάδουν προς τη φυτοϋγειονομική κανονιστική ρύθμιση που εφαρμόζεται στη χώρα εισαγωγής. Η διαμονή των πλοίων στον λιμένα διαρκεί συνήθως λιγότερο από 24 ώρες. Τα φρούτα δεν εκφορτώνονται ούτε εκτελωνίζονται. Καταρτίζονται χωριστές φορτωτικές για την αποστολή του προϊόντος προς την Τουρκία και από την Τουρκία προς τη χώρα εισαγωγής. Εφόσον τα πιστοποιητικά κυκλοφορίας EUR 1 δεν εκδίδονται από τις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας, τα προϊόντα δεν απολαύουν των προτιμησιακών τιμών σύμφωνα με τη Συμφωνία Συνδέσεως με την Κύπρο κατά την είσοδό τους στην Κοινότητα. Η ίδια διευθέτηση έγινε όσον αφορά τα γεώμηλα.

13. Οι S. P. Anastasiou (Pissouri) Limited και ορισμένοι παραγωγοί και εξαγωγείς εσπεριδοειδών και γεωμήλων που είναι εγκατεστημένοι στο προς νότον της ζώνης ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών κείμενο τμήμα, οι οποίοι είχαν ήδη κινήσει τη διαδικασία που οδήγησε στην απόφαση επί της υποθέσεως Anastasiou I (στο εξής: αναιρεσείοντες), ζήτησαν από το High Court of Justice, στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, να κρίνει ότι ο Υπουργός Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων (στο εξής: αναιρεσίβλητος) πρέπει να αρνείται την είσοδο στο Ηνωμένο Βασίλειο εσπεριδοειδών ή γεωμήλων που παράγονται

14 — Συμφωνία της 19ης Δεκεμβρίου 1972, περί συνάψεως συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Κυπριακής Δημοκρατίας, συνημμένη στον κανονισμό (ΕΟΚ) 1246/73 του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 1973 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/005, σ. 5).

15 — Σκέψη 38 της αποφάσεως.

16 — Απόφαση Anastasiou I, σκέψεις 38 έως 41.

στο βόρειο τμήμα της Κύπρου αν δεν συνοδεύονται από πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου εκδοθέντα από τις αρμόδιες αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι παρεμβαίνουσες παρενέβησαν εκ νέου υπέρ του αναιρεσιβλήτου. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε, όσον αφορά τα εσπεριδοειδή, πρωτοδίκως και κατ' έφεσιν ενώπιον του Court of Appeal, England and Wales, γεγονός το οποίο οδήγησε στην παρούσα αναίρεση ενώπιον του House of Lords. Η αίτηση έγινε δεκτή και δεν ασκήθηκε κατ' αυτής έφεση, όσον αφορά τα γεώμηλα, προφανώς διότι τα γεώμηλα αυτά, καταγωγής Κύπρου, υπόκεινται δυνητικά στις ασθένειες που απαριθμούνται στο παράρτημα IV, τμήμα Α, της οδηγίας, οι οποίες μπορούν να ανευρεθούν μόνο στην περιοχή της καλλιέργειας.

14. Το House of Lords εκτίμησε ότι συνοπτικά το κύριο ζήτημα ήταν «αν, στην περίπτωση που οι παρεμβαίνουσες δεν μπορούν να εισάγουν νομοτύπως αυτά τα εσπεριδοειδή απευθείας στο Ηνωμένο Βασίλειο με πιστοποιητικά εκδοθέντα στην ΤΔΒΚ, μπορούν να τα εισάγουν αποστέλλοντάς τα σε τουρκικό λιμένα από τον οποίο, συνοδευόμενα με πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου εκδοθέντα στον λιμένα αυτό, αποστέλλονται στη συνέχεια στο Ηνωμένο Βασίλειο από τουρκική εταιρία η οποία ταυτίζεται με τις παρεμβαίνουσες». Υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

«1) Δικαιούται κράτος μέλος, βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 77/93/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1976, περί των μέτρων προστασίας κατά της εισαγωγής στα κράτη μέλη οργανισμών επιβλαβών για τα φυτά ή τα φυτικά προϊόντα, όπως έχει τροποποιηθεί (στο εξής: οδηγία), να επιτρέπει (και σε καταφατική περίπτωση, υπό ποιες περιστάσεις και υπό ποιες προϋποθέσεις) την εισαγωγή στα εδάφη του φυτών, όπως καθορίζονται στην οδηγία (στο εξής: φυτά), καταγωγής τρίτων χωρών και απαριθμούμενα στο παράρτημα V, μέρος Β, της οδηγίας, όταν τα φυτά αυτά συνοδεύονται μόνον από πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου, εκδοθέν από τρίτη χώρα από την οποία τα φυτά μεταφέρθηκαν στην Κοινότητα, και όχι από πιστοποιητικό εκδοθέν από την τρίτη χώρα καταγωγής;

2) Διαφέρει η απάντηση στο ερώτημα 1, και σε καταφατική περίπτωση, κατά ποιο τρόπο, αν τα οικεία φυτά υπάγονται στις ειδικές προϋποθέσεις του παραρτήματος IV, μέρος Α, τμήμα 1, της οδηγίας, οι οποίες μπορεί να πληρούνται σε τρίτες χώρες εκτός της χώρας καταγωγής, υπό την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας;

3) Πρέπει η απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Ιουλίου 1994 στην υπόθεση C-432/92, Anastasiou (Συλλογή 1994, σ. I-3087), να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται ούτως ώστε να απαγορεύεται σε εθνικές αρχές κράτους μέλους να επιτρέπουν την εισαγωγή εσπεριδοειδών καταγομένων από το προς βορράν της ζώνης ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών κείμενο τμήμα της Κύπρου, όταν συνοδεύονται από πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου εκδοθέν από τις αρχές άλλης τρίτης χώρας από την

οποία τα εσπεριδοειδή μεταφέρθηκαν στην Κοινότητα;

4) Διαφέρουν οι απαντήσεις στα προηγούμενα ερωτήματα όταν:

α) τα οικεία φυτά ουδέποτε εισήχθηκαν στην τρίτη χώρα στην οποία εκδόθηκε το πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου που τα συνόδευε κατά την εισαγωγή τους στην Κοινότητα, υπό την έννοια ότι τα φυτά αυτά ουδέποτε εκφορτώθηκαν από το πλοίο και/ή εκτελωνίστηκαν; και/ή

β) οι ιδιαίτερες προϋποθέσεις που ισχύουν ως προς τα οικεία φυτά έχουν ήδη ικανοποιηθεί στη χώρα καταγωγής;

5) Διαφέρουν οι απαντήσεις στα ερωτήματα 1 και 2 αν τα οικεία φυτά υποβάλλονται προς πιστοποίηση σε τρίτη χώρα εκτός της χώρας καταγωγής, όχι για φυτοϋγειονομικούς λόγους, αλλά για να μη χρειάζεται να λάβουν πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου από τις εγκεκριμένες για τον σκοπό αυτό αρχές στη χώρα καταγωγής;»

III — Οι υποβληθείσες στο Δικαστήριο παρατηρήσεις

15. Οι αναιρεσείοντες, οι παρεμβαίνουσες, η Ελληνική Δημοκρατία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές και προφορικές παρατηρήσεις. Οι παρεμβαίνουσες, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι τα εσπεριδοειδή από την Κύπρο μπορούν νομοτύπως να εισάγονται όταν έχουν εκδοθεί τα κατάλληλα πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου από τις αρμόδιες αρχές άλλου κράτους εκτός της Κύπρου, από το οποίο το προϊόν αποστέλλεται για επανεξαγωγή προς την Κοινότητα. Οι αναιρεσείοντες και η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζουν αντιθέτως ότι τέτοιου είδους εισαγωγή αντίκειται στην οδηγία εκτός αν το προϊόν συνοδεύεται από πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου εκδοθέντα από τις αρμόδιες αρχές της τρίτης χώρας καταγωγής, δηλαδή την Κυπριακή Δημοκρατία.

i) *Τα επιχειρήματα υπέρ της άδειας εισαγωγής*

16. Οι γενικές γραμμές της επιχειρηματολογίας υπέρ της άδειας εισαγωγής υπό συνθήκες όπως στην παρούσα υπόθεση έχουν ως εξής. Στην τρέχουσα πρακτική, και για βάσιμους πρακτικούς λόγους, τα πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου που εκδίδονται σε τρίτες χώρες «εξαγωγής» γίνονται κατά γενικό κανόνα δεκτά· κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο εκπρόσωπος του Ηνωμένου Βασιλείου έδωσε το παράδειγμα δέντρων που έχουν κοπεί στο βόρειο τμήμα των Ηνωμένων Πολιτειών και μεταποιηθεί στον Καναδά για χρονική περίοδο πλέον των 14 ημερών πριν την εξαγωγή τους προς την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, σε ημερομηνία που το εκδοθέν από τις Ηνωμένες Πολιτείες πιστοποιητικό δεν

συνάδει πλέον με το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας. Επομένως, μόνο σε ιδιαίτερες περιπτώσεις είναι ουσιώδες το πιστοποιητικό να έχει εκδοθεί στη χώρα καταγωγής των φυτών[17]. Με την προοπτική εγκαθιδρύσεως της εσωτερικής αγοράς, η οδηγία, από το 1993, θέσπισε δύο διαφορετικά καθεστώτα, ένα για τα φυτά κοινοτικής προελεύσεως, βάσει της εγγραφής στο πρωτόκολλο των παραγωγών και της εξετάσεως των φυτών στον χώρο παραγωγής τους[18], και το άλλο για εισαγωγές από τρίτες χώρες, το οποίο απαγορεύει την εισαγωγή ορισμένων φυτών, εξαρτά την εισαγωγή άλλων φυτών από ειδικές προϋποθέσεις και σε ορισμένες περιπτώσεις (όπως στην περίπτωση των μήλων και αχλαδιών) απαιτεί απλώς πιστοποίηση φυτοϋγειονομικού ελέγχου. Πολλά φυτά δεν υπόκεινται σε καμία πιστοποίηση. Μολονότι υφίστανται δύο καθεστώτα, τα επίπεδα προστασίας που διασφαλίζονται από κάθε καθεστώς είναι αντίστοιχα.

17. Από τον τίτλο του παραρτήματος V της οδηγίας, ως αρχικώς ίσχυε, προέκυπτε σαφώς ότι τα φυτά μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο φυτοϋγειονομικών ελέγχων είτε στη χώρα καταγωγής τους είτε στη χώρα εξαγωγής. Η διατύπωση αυτή διατηρήθηκε το 1993 όσον αφορά τα μη κοινοτικά προϊόντα ακόμα και μετά την κατάργησή του, όσον αφορά τα προϊόντα καταγωγής κρατών μελών, όπως είδαμε στην παράγραφο 6 ανωτέρω. Αυτό συνάδει με το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας, το οποίο τώρα εφαρμόζεται μόνο σε φυτά μη κοινοτικής καταγωγής: προβλέποντας ότι μόνον μερικές από τις ειδικές προϋποθέσεις που θεσπίζονται στο παράρτημα IV, μέρος Α, της οδηγίας πρέπει να πληρούνται στη χώρα καταγωγής, υπονοεί ότι η γενική προϋπόθεση πιστοποιήσεως μπορεί να πληρούται σε άλλα μέρη, καθόσον καμία διάταξη δεν προβλέπει τη χορήγηση ποικίλων και τμηματικών πιστοποιητικών φυτοϋγειονομικού ελέγχου. Αυτή η κατάσταση μπορεί να αντιταχθεί στην κατάσταση που επικρατούσε ως αρχικώς ίσχυε το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας, που απαιτούσε να πιστοποιηθεί ότι τα επίμαχα προϊόντα συνάδουν προς ειδικές προϋποθέσεις επιπλέον αυτών που επιτάσσονταν με τα άρθρα 7 και 8. Για τα εσπεριδοειδή καταγωγής Κύπρου ή Τουρκίας, οι μόνες ειδικές προϋποθέσεις που απαιτούνται είναι να έχουν απαλλαγεί από μίσχους και φύλλα, η δε συσκευασία τους να φέρει κατάλληλο σήμα καταγωγής. Η τήρηση των προϋποθέσεων αυτών μπορεί να εξακριβωθεί με οπτικό έλεγχο, καθώς και η μη ύπαρξη μολύνσεως από ορισμένους οργανισμούς που αναφέρονται στα παραρτήματα I και II της οδηγίας, οπότε τίποτε δεν εμποδίζει να γίνει δεκτό πιστοποιητικό τρίτης χώρας, στο πλαίσιο κατάλληλου ελέγχου των προϊόντων.

18. Το άρθρο 9 της οδηγίας και όχι το άρθρο 12 καθορίζει ποιος εκδίδει πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου για μη κοινοτικό προϊόν. Η παραπομπή του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας, που διέπει την πιστοποίηση των φυτικών προϊόντων από τρίτες χώρες, στο πιστοποιητικό που επιτάσσει το άρθρο 7 έχει σχέση μόνο με το είδος και τον τύπο του πιστοποιητικού. Το άρθρο 12, παράγραφος 1, δεν μπορεί να νοηθεί υπό την έννοια ότι επεκτείνει στη διαδικασία πιστοποιήσεως για τα φυτά καταγωγής τρίτων χωρών τις προϋποθέσεις που επιτάσσει το άρθρο 6, παράγραφος 4, για τα κοινοτικά προϊόντα, καθόσον τούτο θα κατέλυε τα δύο διαφορετικά καθεστώτα που θεσπίζονται με την οδηγία και θα οδηγούσε σε παράλογα αποτελέσματα, όπως το να απαιτείται η εγγραφή σε μητρώα των παραγωγών των τρίτων χωρών. Εξάλλου οι παρεκκλίσεις του άρθρου 9, παράγραφος 1, θα στερούνταν πλέον αντικειμένου. Πριν

17 — Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας τα εσπεριδοειδή θεωρούνται μάλλον «φυτά» παρά «φυτικά προϊόντα».

18 — Βλ. άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας.

από τη θέσπιση των δύο καθεστώτων το 1993, δεν υπήρχε καμία διάταξη στο άρθρο 6 της οδηγίας ως προς τον τόπο επιθεωρήσεως των κοινοτικών προϊόντων. Θα ήταν δυσανάλογο να επιβληθεί προϋπόθεση πιστοποιήσεως σε τρίτη χώρα καταγωγής, καθόσον τούτο δεν είναι αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών της οδηγίας. Η απαίτηση του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', για περαιτέρω συστηματικούς ελέγχους κατά την εισαγωγή είναι επίσης άσκοπη υπό τις συνθήκες αυτές και, συνεπώς, δυσανάλογη [19] και δημιουργεί δυσμενείς διακρίσεις, αντίθετες προς το άρθρο 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 34, παράγραφος 2, ΕΚ) και τη συμφωνία για την εφαρμογή μέτρων φυτοϋγειονομικής προστασίας της Παγκόσμιας Οργάνωσης Εμπορίου.

19. Το άρθρο 8 της οδηγίας, στο οποίο επίσης παραπέμπει το άρθρο 12, παράγραφος 1, αφορά μόνο τις περιπτώσεις όπου τα φυτά αποτέλεσαν αντικείμενο διαμοιρασμού ή αποθηκεύσεως, ή υπέστησαν τροποποίηση της συσκευασίας μετά την εξαγωγής από τη χώρα καταγωγής τους, περίπτωση κατά την οποία ένα πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου επαναποστολής, το οποίο ονομάζεται πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου επανεξαγωγής, πρέπει να εκδοθεί από τις αρμόδιες τοπικές αρχές και να προσαρτηθεί στο πρωτότυπο πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου. Τούτο δεν συνεπάγεται ότι οι αρχές της χώρας αποστολής δεν δικαιούνται να εκδίδουν πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου σε περιπτώσεις όπου τα εμπορεύματα δεν υπέστησαν καμία τροποποίηση.

19 — Απόφαση της 8ης Απριλίου 1992, C-256/90, Mignini (Συλλογή 1992, σ. I-2651).

20. Όσον αφορά τη σύμβαση, η οδηγία δεν επιδιώκει όλους τους σκοπούς της συμβάσεως, παραδείγματος χάρη, τους σκοπούς που έχουν σχέση με τις προϋποθέσεις παραγωγής σε τρίτες χώρες.

21. Η απόφαση Anastasiou I αφορούσε μόνο την ερμηνεία των όρων «εξουσιοδοτημένες αρχές» του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας και δεν ασκεί επιρροή στην παρούσα υπόθεση. Τα προβλήματα συνεργασίας με υπαλλήλους οντότητας που δεν έχει αναγνωριστεί δεν τίθενται με τους Τούρκους υπαλλήλους.

22. Όσον αφορά τις συνθήκες υπό τις οποίες εκδόθηκαν τα πιστοποιητικά στην παρούσα υπόθεση, η οδηγία δεν επιτάσσει καμία προϋπόθεση όσον αφορά την εκφόρτωση των πλοίων, τη διέλευση τελωνειακών συνόρων ή τη χρονική περίοδο που πρέπει να έχει διανυθεί στη χώρα αποστολής. Είναι αδύνατο να ελεγχθεί η τήρηση των προϋποθέσεων αυτών, οι οποίες, εν πάση περιπτώσει, δεν έχουν σημασία για να καθοριστεί αν οι αρμόδιες αρχές μπορούν να προβαίνουν στους απαιτούμενους ελέγχους. Η είσοδος στην Τουρκία δεν έχει σημασία εφόσον ο σκοπός του πιστοποιητικού φυτοϋγειονομικού ελέγχου είναι να πιστοποιήσει ότι τα προϊόντα συνάδουν με τους κανονισμούς της χώρας *εισαγωγής*. Η αρχή της διεθνούς αβρότητας απαγορεύει την ανάμειξη σε πράξεις τις οποίες έχουν εκπληρώσει υπάλληλοι ξένου κράτους στο κράτος αυτό. Αρκεί το πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου να έχει καταρτιστεί στο τελευταίο μέρος που βρίσκονταν τα φυτά πριν εισαχθούν στην Κοινότητα, ακόμη και αν όλες οι ειδικές προϋποθέσεις έχουν ήδη τηρηθεί στη χώρα καταγωγής.

23. Υπό το φως των προηγουμένων επιχειρημάτων, η οδηγία προβλέπει τη δυνατότητα να καταρτιστεί πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου σε τρίτη χώρα αποστολής εκτός από τη χώρα καταγωγής των φυτών, η δυνατότητα δε αυτή όσον αφορά τα εσπεριδοειδή από το βόρειο τμήμα της Κύπρου δεν μπορεί να χαρακτηριστεί κατάχρηση. Η δυνατότητα αυτή στηρίζεται απλώς σε δικαίωμα του κοινοτικού δικαίου, σε αντίθεση με τις καταστάσεις στις οποίες επιδιώκεται η χρησιμοποίηση κοινοτικού δικαίου για την επίτευξη σκοπού ο οποίος άλλως είναι παράνομος σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

ii) *Τα επιχειρήματα υπέρ της απαγορεύσεως των εισαγωγών*

24. Το πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου που απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας όσον αφορά τα εσπεριδοειδή καταγωγής τρίτων χωρών πρέπει να εκδίδεται από τις αρχές της χώρας καταγωγής του προϊόντος. Ο εμπεριστατωμένος έλεγχος που αναφέρεται στο άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', δεν περιορίζεται σε συνοριακούς ελέγχους κατά την εισαγωγή στην Κοινότητα, διότι είναι απλώς προαιρετικοί και εν πάση περιπτώσει υπόκεινται σε σημαντικούς περιορισμούς [20]. Τέτοιου είδους εμπεριστατωμένος έλεγχος απαιτείται επίσης πριν από την έκδοση του πιστοποιητικού φυτοϋγειονομικού ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο β'. Τούτο ενισχύεται με την παραπομπή του άρθρου 7 της οδηγίας, το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, και συνεπώς, σιωπηρώς, στις προϋποθέσεις του άρθρου 6, παράγραφος 4. Μολονότι το άρθρο 6, παράγραφος 4, δεν εφαρμόζεται άμεσα σε τρίτες χώρες, η Κοινότητα δικαιούται να επιβάλει αντίστοιχες προϋποθέσεις ως προϋπόθεση για την εισαγωγή προϊόντων τρίτων χωρών. Θα ήταν αντίθετο προς τον σκοπό της οδηγίας αν για τις εισαγωγές τρίτων χωρών επιτρέπονταν λιγότερο αυστηροί έλεγχοι, όπως οπτικός έλεγχος στο κύτος του πλοίου στον λιμένα της χώρας αποστολής ή κατά τη διέλευση των κοινοτικών συνόρων, απ' ό,τι απαιτούνται για τα κοινοτικά φυτά, τα οποία υπόκεινται σε έλεγχο στον τόπο παραγωγής. Το σύστημα των ελέγχων των καλλιεργουμένων φυτών και των περιοχών που καλλιεργούνται, το οποίο θεσπίζεται στο άρθρο IV, παράγραφος 1, στοιχείο α', i, της συμβάσεως επισημαίνει επίσης τον εμπεριστατωμένο έλεγχο που είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί μόνο στη χώρα καταγωγής. Οι «κατάλληλες διαδικασίες» που αναφέρονται στο υπόδειγμα πιστοποιητικού φυτοϋγειονομικού ελέγχου του παραρτήματος VIII, μέρος Α, της οδηγίας πρέπει να νοηθούν ως παραπέμπουσες σ' αυτή τη διάταξη της συμβάσεως.

25. Το άρθρο 8 της οδηγίας επιτρέπει σε τρίτη χώρα αποστολής από την οποία το προϊόν επανεξάγεται να βασιστεί στον εμπεριστατωμένο αρχικό έλεγχο, ο οποίος, σύμφωνα με το υπόδειγμα πιστοποιητικού φυτοϋγειονομικού ελέγχου επανεξαγωγής του παραρτήματος VIII, μέρος Β, της οδηγίας συνεπάγεται ότι έχει ήδη διεξαχθεί στη χώρα καταγωγής. Στην περίπτωση των εσπεριδοειδών, η ιδιαίτερη προϋπόθεση του παραρτήματος IV, μέρος Α, ότι η συσκευασία πρέπει να φέρει κατάλληλο σήμα καταγωγής μπορεί να πληρούται μόνο με έλεγχο στη χώρα καταγωγής [21], με αποτέλεσμα να μην πληρούται η προϋπόθεση του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας για τη χορήγηση πιστοποιητικού φυτοϋγειονομικού ελέγχου σε άλλη τρίτη χώρα. Περαιτέρω, θα ήταν παράλογο αν το γεγονός και μόνον ότι η ιδι-

20 — Απόφαση Anastasiou I, σκέψη 62.

21 — Βλ. τη σκέψη 39 της αποφάσεως Anastasiou I, όσον αφορά την εξακρίβωση της καταγωγής των φυτών μέσω των πιστοποιητικών κυκλοφορίας EUR 1.

αίτερη προϋπόθεση αφαιρέσεως των φύλλων και μίσχων μπορεί να εξακριβωθεί με οπτικό έλεγχο κατόπιν της εξαγωγής από τη χώρα καταγωγής συνεπάγεται ότι οι έλεγχοι όσον αφορά τους επιβλαβείς οργανισμούς που αναφέρονται στα παραρτήματα I και II της οδηγίας, που απαιτούν γνώση και έλεγχο των προϋποθέσεων μπορούν επίσης να διεξαχθούν μετά την αρχική εξαγωγή σε άλλη χώρα. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο δικηγόρος της εταιρίας Anastasiou εξέφρασε αμφιβολίες ως προς τη δυνατότητα ανακαλύψεως ορισμένων μικροσκοπικών εντόμων με σύντομο οπτικό έλεγχο. Συνεπώς, το άρθρο 9, παράγραφος 1, επιτρέπει την πιστοποίηση σε άλλη χώρα, εκτός της χώρας καταγωγής, της τηρήσεως των ιδιαιτέρων απαιτήσεων που επιβάλλει το παράρτημα IV, μέρος Α, μόνο κατά το μέτρο που οι απαιτήσεις αυτές μπορούν να πληρούνται σε άλλα μέρη. Η πιστοποίηση αυτή συμπληρώνει το αρχικό πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου, το υπόδειγμα του οποίου στο παράρτημα VIII, μέρος Α, επιφυλάσσει ένα μέρος για άλλες «πρόσθετες δηλώσεις». Επιπλέον, καθόσον το άρθρο 9, παράγραφος 1, επιτρέπει μια περιορισμένη εξαίρεση από την αρχή της πιστοποιήσεως στη χώρα καταγωγής των φυτών, δεν πρέπει να εφαρμόζεται όταν η τήρηση όλων των ιδιαιτέρων προϋποθέσεων που επιβάλλει το παράρτημα IV, μέρος Α, μπορεί πράγματι να πιστοποιηθεί στη χώρα καταγωγής, όπως στην παρούσα υπόθεση.

26. Η παραπομπή του τίτλου του παραρτήματος V της οδηγίας σε φυτοϋγειονομική επιθεώρηση στη χώρα αποστολής μπορεί σαφώς να οδηγήσει σε παρανόηση, διότι δεν συνάδει προς τις ουσιαστικές διατάξεις και τους σκοπούς της. Η διαφορά αυτή ήταν ιδιαίτερα εμφανής όταν ετύγχανε εφαρμογής το άρθρο 9, παράγραφος 1, ως είχε αρχικώς, το οποίο απαιτούσε ρητώς την έκδοση πιστοποιητικού φυτοϋγειονομικού ελέγχου στη χώρα καταγωγής των προϊόντων που απαριθμούνται στο παράρτημα IV, μέρος Α, που εισάγονταν στην Κοινότητα, επιπλέον των πιστοποιητικών που απαιτούνταν στα άρθρα 7 και 8 της οδηγίας.

27. Η απόφαση Anastasiou I είναι ουσιώδης για την επίλυση της υποθέσεως και το τρίτο ερώτημα πρέπει να απαντηθεί πρώτο. Η απόφαση αναφέρεται στην ανάγκη συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών όσον αφορά τα μολυσμένα προϊόντα [22]. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να είναι δυνατό να επισημανθεί το πρόβλημα ενώπιον των αρχών της χώρας στην οποία καλλιεργήθηκαν τα φυτά· τούτο όμως αποκλείεται όσον αφορά τις «αρχές» του βορείου τμήματος της Κύπρου, και οι αρμόδιες αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν έχουν πρόσβαση στην περιοχή αυτή.

28. Όσον αφορά το πέμπτο ερώτημα, το κοινοτικό δίκαιο δεν επιτρέπει να χρησιμοποιηθεί ως βάση ένας κανόνας δικαίου για να αποφευχθεί η εφαρμογή ενός άλλου [23]. Σε αντίθετη περίπτωση, οι εξαγωγείς προϊόντων προς την Κοινότητα θα επιδίδονταν σε αναζήτηση της συμφερότερης λύσης επιδιώκοντας την πιο χαλαρή νομοθεσία σε θέματα χορηγήσεως πιστοποιητικών φυτοϋγειονομικού ελέγχου για τα προϊόντα τους· τούτο θα επέτρεπε τη «λεύκανση» προϊόντων άγνωστης ή μη σύννομης καταγωγής. Ουδείς

22 — Σκέψη 63.

23 — Αποφάσεις της 3ης Δεκεμβρίου 1974, 33/74, Van Binsbergen (Συλλογή τόμος 1974, σ. 513, σκέψη 13)· της 10ης Ιανουαρίου 1985, 229/83, Leclerc κ.λπ. (Συλλογή 1985, σ. 1, σκέψεις 23 έως 27)· της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-23/93, TV 10 (Συλλογή 1994, σ. I-4795, σκέψεις 20 έως 22), και της 12ης Μαΐου 1998, C-367/96, Κεφάλας κ.λπ. (Συλλογή 1998, σ. I-2843, σκέψη 20). Η απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, 81/87, Daily Mail and General Trust (Συλλογή 1988, σ. 5483), αναφέρθηκε ενώπιον του Court of Appeal για τον ίδιο σκοπό.

νόμμος λόγος υπάρχει, από εμπορική άποψη ή από άποψη φυτοϋγειονομικού ελέγχου, για να διαβιβάζονται τα φρούτα προς την Κοινότητα μέσω Τουρκίας.

IV — Ανάλυση

29. Δεν προτίθεμαι να εξετάσω σημείο προς σημείο τα υποβληθέντα από το House of Lords ερωτήματα. Στην παρούσα υπόθεση, το ουσιώδες ερώτημα, όπως το ίδιο το House of Lords παρατήρησε, είναι αν τα εσπεριδοειδή μπορούν να εισάγονται στην Κοινότητα υπό συνθήκες όπως οι συνθήκες της επίδικης υποθέσεως. Φυσικά, τα ζητήματα που προβάλλονται με τα διάφορα ερωτήματα συνιστούν σημαντικούς παράγοντες για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό. Θα εξετάσω διαδοχικά τα διάφορα ερωτήματα για το αν, κατ' αρχήν, η πιστοποίηση φυτοϋγειονομικού ελέγχου από τρίτη χώρα εκτός της χώρας καταγωγής των φυτών μπορεί να επιτραπεί, και, στην περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν τα εσπεριδοειδή από το βόρειο τμήμα της Κύπρου μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο τέτοιας πιστοποιήσεως.

30. Εκ προοιμίου, πρέπει να πω ότι η οδηγία δεν είναι σαφώς διατυπωμένη και είναι ευνόητο να υπάρχει κάποια σύγχυση ως προς την ερμηνεία της. Ιδιαίτερη πηγή δυσκολίας αποτελεί το γεγονός ότι οι κανόνες που τυγχάνουν εφαρμογής στην εισαγωγή μη κοινοτικών φυτών στην Κοινότητα καθορίζονται διά παραπομπής στους κανόνες που διέπουν τα κοινοτικά προϊόντα, οι οποίοι έχουν ουσιωδώς τροποποιηθεί προκειμένου να επιτραπεί η εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς, η οποία εφαρμόζεται στα μη κοινοτικά προϊόντα μόνον από τη στιγμή που πράγματι εισήχθησαν. Παρ' όλ' αυτά, είναι δυνατό να συναχθούν συμπεράσματα όσον αφορά την ερμηνεία της διατυπώσεως της οδηγίας από τη δομή της και τους στόχους της. Σύμφωνα με την εξέταση αυτή, δέχομαι τα προβληθέντα από τις παρεμβαίνουσες επιχειρήματα, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Επιτροπή ότι οι αρχές χώρας αποστολής άλλης εκτός από τη χώρα καταγωγής των μη κοινοτικών γεωργικών προϊόντων μπορεί, κατ' αρχήν, να πιστοποιήσουν ότι τα προϊόντα αυτά συνάδουν προς τις κανονιστικές ρυθμίσεις της χώρας εισαγωγής σε περιπτώσεις που είτε το εν λόγω φυτό δεν υπόκειται στις ειδικές προϋποθέσεις που καθορίζονται στο παράρτημα IV, μέρος Α (οπότε δεν εφαρμόζεται το άρθρο 9, παράγραφος 1), είτε οποιαδήποτε από τις ισχύουσες ειδικές προϋποθέσεις μπορεί να πληρούται σε άλλους τόπους πλην του τόπου καταγωγής (όπως τούτο προβλέπεται με την εξαίρεση του άρθρου 9, παράγραφος 1).

31. Πρώτον, δεδομένου ότι η οδηγία διέπει την ελεύθερη κυκλοφορία φυτών και φυτικών προϊόντων μέσα στην Κοινότητα, ανεξαρτήτως της καταγωγής τους, μπορεί να υποτεθεί ότι για όλα αυτά τα προϊόντα πρέπει να ισχύει ένας αντίστοιχος βαθμός ελέγχου. Δεύτερον, εφόσον τα κοινοτικά προϊόντα μπορούν να τίθενται σε εμπορία εντός της Κοινότητας από τη στιγμή της εσοδείας, είναι λογικό ότι ο εμπεριστατωμένος έλεγχος πρέπει να πραγματοποιείται κατ' αυτή τη χρονική στιγμή ή προηγουμένως, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα προϊόντα αυτά κυκλοφορούν όσο το δυνατόν ελεύθερα κατόπιν της ημερομηνίας αυτής — με την επιφύλαξη όλων των άλλων επιχειρημάτων υπέρ του ελέγχου αυτού στον τόπο παραγωγής, όπως η μεγαλύτερη ευχέρεια ανακαλύψεως ορισμένων επιβλαβών οργανισμών. Εξάλλου, το ενδοκοινοτικό εμπόριο των μη κοινοτικών προϊόντων μπορεί να διεξάγεται ελεύθερα

μόνον από τη στιγμή που τα προϊόντα αυτά έχουν πράγματι διέλθει τα κοινοτικά σύνορα. Είναι λοιπόν λογικό, από χρονικής και γεωγραφικής απόψεως, να διεξαχθούν εκεί κοινοτικοί έλεγχοι συμπληρωματικά αυτών που έχουν ήδη διεξαχθεί στις τρίτες χώρες. Τούτο σημαίνει επίσης ότι, εκτός από την περίπτωση οργανισμών οι οποίοι μπορούν μόνον, ή ευκολότερα, να εντοπισθούν στον τόπο της καλλιέργειας, το κοινοτικό συμφέρον δεν επηρεάζεται από τον τόπο ή τη χρονική στιγμή κατά την οποία, πριν από την εισαγωγή, οι αρχές της τρίτης χώρας ελέγχουν τα φυτά και εκδίδουν πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου. Όπως κατέδειξε με πειστικό τρόπο το Ηνωμένο Βασίλειο, μπορεί να είναι αναγκαία συναφώς κάποια ελαστικότητα για τους σκοπούς του εμπορίου, συγκεκριμένα για τα μη υποκείμενα σε φθορά προϊόντα, τα οποία δεν απαιτείται να εισαχθούν στην Κοινότητα εντός των 14 ημερών από της συγκομιδής.

32. Εξάλλου, η οδηγία, η οποία βασίζεται στο άρθρο 43 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 37 ΕΚ) καθώς και στο άρθρο 100 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 94 ΕΚ), διατυπώνει, στην πρώτη και δεύτερη αιτιολογική σκέψη, ανησυχία για την απόδοση της παραγωγής των φυτών, πράγμα το οποίο δικαιολογεί το ενδιαφέρον για τις συνθήκες παραγωγής. Εξάλλου, η ανησυχία που εκφράζεται με την οδηγία για τις συνθήκες στις τρίτες χώρες μπορεί να βασίζεται μόνο στο ενδιαφέρον ελέγχου των επιπτώσεών τους στην Κοινότητα, κυρίως μέσω ελέγχων των φυτών και των φυτικών προϊόντων που προέρχονται από τέτοια παραγωγή. Συνεπώς, δέχομαι το επιχείρημα ότι οι σκοποί της οδηγίας δεν είναι τόσο ευρείς όπως οι σκοποί που θεσπίζονται στο άρθρο IV της συμβάσεως.

33. Είναι σημαντικό να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι η οδηγία αφορά αποκλειστικά τη φυτοϋγειονομική προστασία των κοινοτικών φυτών. Αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της, το γεγονός ότι τα προϊόντα κατάγονται από ένα τμήμα της Κύπρου, το οποίο ελέγχεται από μη αναγνωρισμένη από την Κοινότητα οντότητα, δεν ασκεί επιρροή. Τέτοια προϊόντα μπορούν να έχουν πρόσβαση στην κοινοτική αγορά υπό τους ίδιους όρους με τα προϊόντα από το νότιο τμήμα της Κύπρου, με την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι διάφορες προϋποθέσεις που επιβάλλει το κοινοτικό δίκαιο.

34. Θα εξετάσω τώρα τις διατάξεις της οδηγίας. Όσον αφορά τα εισαγόμενα φυτά και φυτικά προϊόντα, η οδηγία επιδιώκει να επιτευχθεί ισοδύναμο επίπεδο προστασίας με αυτό που επιτυγχάνεται μέσω των επιθεωρήσεων εντός της Κοινότητας, δεχόμενη, για λόγους διευκολύνσεως και διεθνούς αβρότητας, τα αποτελέσματα των επιθεωρήσεων από τις αρχές τρίτων χωρών, όπως καθορίζονται στα πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου, σε συνδυασμό με τον συμπληρωματικό έλεγχο του μηχανισμού των συνοριακών επιθεωρήσεων. Μου είναι σαφές ότι το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας αφορά αποκλειστικά τις «εμπεριστατωμένες» επιθεωρήσεις που υποχρεούνται να διεξάγουν τα κράτη μέλη όταν τα προϊόντα που κατάγονται από τρίτες χώρες εισάγονται στην Κοινότητα για πρώτη φορά. Συναφώς, η διατύπωση της διατάξεως αυτής μπορεί να είναι αντίθετη με τη διατύπωση του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο β', το οποίο δεν απαιτεί τη θέσπιση διαδικασιών για τη χορήγηση πιστοποιητικών φυτοϋγειονομικού ελέγχου από τρίτες χώρες,

αλλά απλώς επιβάλλει την προϋπόθεση — την οποία η Κοινότητα μπορεί να επιβάλλει — ότι το προϊόν πρέπει να συνοδεύεται από πιστοποιητικό προκειμένου να εισαχθεί στο κοινοτικό έδαφος. Θα ήθελα να προσθέσω ότι η διατύπωση του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', είναι επιτακτική και τούτο νομίζω ότι συνάδει προς την ανάγκη διασφαλίσεως αντιστοίχων επιπέδων προστασίας για όλα τα προϊόντα. Συνεπώς, καθόσον ένα μέρος της αποφάσεως Anastasiou I μπορεί να έχει την έννοια ότι υπονοεί ότι τέτοιου είδους συνοριακές επιθεωρήσεις έχουν διακριτικό χαρακτήρα, ας μου επιτραπεί να διαφωνήσω, προσθέτοντας ότι τέτοιου είδους ερμηνεία της σκέψεως 62 της αποφάσεως δεν είναι αυτονόητη και, εν πάση περιπτώσει, δεν είναι ο πυρήνας της συλλογιστικής του Δικαστηρίου στην υπόθεση αυτή. Μολονότι το Δικαστήριο αναφέρθηκε επίσης στη σκέψη 62 στους περιορισμούς στους οποίους υπόκεινται τέτοιου είδους έλεγχοι, από τις συναφείς διατάξεις του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', είναι σαφές ότι οι έλεγχοι αυτοί αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας ελέγχου των εισαγομένων φυτών και φυτικών προϊόντων. Συνιστούν σημαντική εγγύηση για τα κράτη μέλη ότι, εκτός από τον έλεγχο της πρώτης εισαγωγής, έχει διεξαχθεί μια «εμπεριστατωμένη» επιθεώρηση.

35. Επομένως, το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, με τις παραπομπές στα άρθρα 7 και 8, αποτελεί, υπό κανονικές συνθήκες, τον κανόνα βάσει του οποίου κρίνεται το παραδεκτό των πιστοποιητικών φυτοϋγειονομικού ελέγχου που έχουν εκδοθεί από τρίτες χώρες. Εφόσον, εν προκειμένω, πρόκειται για αποστολές φρούτων επί των οποίων δεν υπήρξε καμία παρέμβαση στον λιμένα της Μερσίνας, θα αναφερθώ κυρίως στο άρθρο 7. Πριν απ' όλα, ας σημειωθεί ότι το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεν αναφέρει καθόλου το μέρος στο οποίο πρέπει να εκδοθεί το πιστοποιητικό. Αναφέρει μόνον ότι το πιστοποιητικό αυτό πρέπει να εκδοθεί εντός 14 ημερών πριν τα προϊόντα εγκαταλείψουν τη χώρα αποστολής, η οποία, ανάλογα με τη φύση του προϊόντος και τις ιδιαιτερότητες του διεθνούς εμπορίου, μπορεί να είναι ή να μην είναι η χώρα καταγωγής του προϊόντος. Περαιτέρω, το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεν περιγράφει ρητώς το είδος του ελέγχου εκ μέρους των αρχών των τρίτων χωρών, ο οποίος είναι απαραίτητος για να θεωρηθεί ότι τα προϊόντα έχουν προσηκόντως πιστοποιηθεί όταν αργότερα παρουσιαστούν στα κοινοτικά σύνορα. Όσον αφορά τα κοινοτικά προϊόντα, ούτε το άρθρο 7 της οδηγίας καθορίζει τέτοιο πρότυπο. Αντ' αυτού, το άρθρο 7 αναφέρεται στην εξέταση που θεσπίζει το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, και δεν βλέπω κανένα λόγο γιατί τα φυτά και φυτικά προϊόντα τρίτων χωρών, τα οποία πρέπει να συνοδεύονται κατά την εισαγωγή από το πιστοποιητικό του άρθρου 7, δεν υπόκεινται στον ίδιο κανόνα, δηλαδή σε εμπεριστατωμένη επίσημη εξέταση του προϊόντος και της συσκευασίας του ή ενός αντιπροσωπευτικού του δείγματος και, αν είναι αναγκαίο, των οχημάτων που μεταφέρουν τα προϊόντα, για να διασφαλιστεί ότι τα προϊόντα δεν έχουν μολυνθεί και συνάδουν προς οποιεσδήποτε ειδικές απαιτήσεις.

36. Παρ' όλ' αυτά, είναι σαφές από την προηγηθείσα ανάλυσή μου για τον τρόπο με τον οποίο η οδηγία θέτει σε εφαρμογή την εσωτερική αγορά και επιδιώκει τους σκοπούς της κοινής γεωργικής πολιτικής ότι, τόσο για πρακτικούς λόγους όσο και για λόγους αρχής, οι διατάξεις του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας σχετικά με τους ελέγχους στον τόπο καλλιέργειας και την εγγραφή των παραγωγών σε μητρώο δεν μπορεί και δεν πρέπει να νοηθούν υπό την έννοια ότι τυγχάνουν εφαρμογής σε μη κοι-

νοτικά φυτά και φυτικά προϊόντα. Είναι απλώς ατυχές ότι, όταν προστέθηκε αυτή η διάταξη, δεν αναφέρθηκε ρητώς ότι αφορά μόνον τα κοινοτικά προϊόντα. Η επιβολή τέτοιων προϋποθέσεων όσον αφορά οργανισμούς που μπορούν ευκόλως να ανευρεθούν μετά την επιθεώρηση του ίδιου του προϊόντος θα αποτελούσε σημαντική παρέμβαση στις πρακτικές επιθεωρήσεως των κρατών, που είναι οι εμπορικοί εταίροι της Κοινότητας, δεν θα αύξανε το επίπεδο προστασίας των κοινοτικών παραγωγών ή καταναλωτών, δεν θα ήταν αναγκαίο για την επίτευξη της εσωτερικής αγοράς και, συνεπώς, όπως προβλήθηκε, θα ήταν δυσανάλογο. Ανεξαρτήτως του αν το πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου έχει εκδοθεί στη χώρα καταγωγής που αποστέλλει τα προϊόντα ή στη χώρα αποστολής, η προϋπόθεση που θεσπίστηκε από το Δικαστήριο με την απόφαση Anastasiou I, ότι οι αρχές των κρατών μελών μπορούν να έρθουν σε επαφή με τις αρχές που έχουν εκδώσει το πιστοποιητικό για να επιλύσουν κάθε αμφιβολία ή δυσχέρεια, μπορεί να πληρούται μόνον αν οι αρχές αυτές ανήκουν σε αναγνωρισμένη οντότητα. Ακόμη και σε περίπτωση μολύνσεως, το κοινοτικό συμφέρον σύμφωνα με την οδηγία αφορά πρωταρχικά τη μη έκδοση πιστοποιητικών σχετικά με τα μολυσμένα προϊόντα, τα οποία θα μπορούσαν έτσι να εισέλθουν στην Κοινότητα αντί να αντιμετωπιστεί η εστία της μολύνσεως.

37. Όσον αφορά τα επίδικα στην παρούσα υπόθεση εσπεριδοειδή Κύπρου, φαίνεται ότι οι τρεις επιβλαβείς οργανισμοί που απαριθμούνται στο παράρτημα I, μέρος Α, και παράρτημα II, μέρος Α, και είναι σχετικοί με την παρούσα υπόθεση, μπορούν να ανευρεθούν μέσω ενδελεχούς εξετάσεως του ίδιου του φρούτου. Συνεπώς, αν τα εσπεριδοειδή δεν υπόκεινταν σε καμία ιδιαίτερη απαίτηση δυνάμει του παραρτήματος IV, μέρος Α, βάσει της προηγηθείσας αναλύσεως το κύριο ζήτημα θα μπορούσε να λυθεί κατά την άποψή μου, με την προϋπόθεση να διασφαλίζεται ότι οι κανόνες ελέγχου που πράγματι εφαρμόστηκαν στη Μερσίνα είναι επαρκείς και με την επιφύλαξη καταχρήσεως δικαιώματος. Η εξέταση αυτή ενισχύεται από ορισμένα συμπληρωματικά κείμενα στα οποία προτίμησα να μην επιμείνω πριν λόγω των παρατηρήσεών μου σχετικά με τις γενικές αδυναμίες του κειμένου της οδηγίας. Πρώτον, το θεσπισθέν σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας καθεστώς επιτρέπει ρητώς, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, να γίνονται δεκτά πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου εκδοθέντα σε άλλες χώρες εκτός από τη χώρα καταγωγής των προϊόντων που υπόκεινται σε ιδιαίτερες απαιτήσεις· το καθεστώς αυτό μπορεί επίσης να νοηθεί, a contrario, υπό την έννοια ότι τα προϊόντα που δεν υπόκεινται σε ιδιαίτερες απαιτήσεις μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να συνοδεύονται από πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου εκδοθέν από τη χώρα αποστολής αντί από τη χώρα καταγωγής. Δεύτερον, τούτο επισημαίνει πιθανώς ότι η μνεία των χωρών αποστολής στον τίτλο του παραρτήματος V της οδηγίας διατηρήθηκε στην περίπτωση προϊόντων τρίτης χώρας κατά τη στιγμή που καταργήθηκε ρητώς όσον αφορά τα κοινοτικά προϊόντα για τους σκοπούς εγκαθιδρύσεως της εσωτερικής αγοράς [24].

38. Μολονότι στο Δικαστήριο δεν προσκομίστηκαν συναφώς αποδεικτικά στοιχεία

24 — Στον τίτλο του παραρτήματος V μπορεί να δοθεί και άλλη ερμηνεία, δηλαδή ότι αναφέρεται στην πιστοποίηση από τη χώρα καταγωγής ή, υπό τις συνθήκες που καθορίζονται στο άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας, στην πιστοποίηση από τη χώρα αποστολής.

εκ μέρους πραγματογνώμονα, ένα σημαντικότερο διαρθρωτικό σημείο είναι ότι η διάκριση μεταξύ των παραρτημάτων I και II, αφενός, και του παραρτήματος IV, αφετέρου, φαίνεται ότι στηρίζεται, τουλάχιστον εν μέρει, στο γεγονός ότι οι οργανισμοί που αναφέρονται στα δύο πρώτα παραρτήματα μπορούν να ανευρεθούν με απλό έλεγχο των ίδιων των φυτών ή των φυτικών προϊόντων, ενώ οι ιδιαίτερες απαιτήσεις που καθορίζονται στο τελευταίο παράρτημα συνδέονται, σε μεγάλο βαθμό, με συγκεκριμένο μέρος της παραγωγής και την αξιολόγηση των συνθηκών που επικρατούν εκεί — καθορισμός του αρχικού φυτού, καθορισμός συγκεκριμένων ασθενειών στη γειτνιάζουσα περιοχή, έλεγχος του εδάφους και των ριζών, κ.λπ. Εάν τούτο είναι ακριβές, ενισχύει την εξήγηση του καθεστώτος που θεσπίστηκε με το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας όσον αφορά τα φυτά και τα φυτικά προϊόντα που υπόκεινται σε ιδιαίτερες απαιτήσεις.

39. Παρ' όλ' αυτά, είναι ακόμη δυσχερέστερο να καθοριστεί αν, υπό τις συνθήκες της παρούσας υποθέσεως, οι παρεμβαίνουσες μπορούν να επικαλούνται την παρέκκλιση του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας από τον γενικό κανόνα ότι τα πιστοποιητικά γίνονται δεκτά όσον αφορά τα φυτά και φυτικά προϊόντα τρίτων χωρών τα οποία υπόκεινται σε ιδιαίτερες απαιτήσεις μόνον εάν εκδίδονται στη χώρα καταγωγής. Δεν αμφισβητείται ότι είναι δυνατό να εξακριβωθεί αν τα φύλλα και οι μίσχοι έχουν αφαιρεθεί από τα φρούτα με έλεγχο σε άλλα μέρη εκτός από τον τόπο καταγωγής, περιλαμβανομένου, εάν λάβουν χώρα οι προσήκοντες έλεγχοι, του ενδιάμεσου λιμένα. Πράγματι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η αφαίρεση των μίσχων μπορεί να γίνει μόνον αφού τα φρούτα φύγουν από τη χώρα καταγωγής. Πάντως, η επαλήθευση ότι η συσκευασία των φρούτων φέρει προσήκον διακριτικό σήμα δημιουργεί σοβαρότερες δυσχέρειες. Συναφώς, μολονότι υποστηρίχθηκαν αντίθετες απόψεις επί του σημείου αυτού, το Δικαστήριο δεν διαφωτίστηκε πολύ από τις υποβληθείσες παρατηρήσεις. Επιπλέον, το σχέδιο της οδηγίας δεν βοηθά καθόσον, σύμφωνα με την κατά γράμμα ανάγνωσή της, η ιδιαίτερη απαίτηση είναι απλώς τα προϊόντα να «φέρουν προσήκον διακριτικό σήμα», χωρίς καμία αναφορά στην καταγωγή, στον τρόπο με τον οποία μπορεί να πιστοποιηθεί ή από ποιον.

40. Οι τουρκικές αρχές, ή οι αρχές οποιασδήποτε χώρας αποστολής, δεν έχουν καμία δυσκολία να ελέγξουν ότι κάποια σφραγίδα διευκρινίζουσα την καταγωγή έχει τοποθετηθεί στη συσκευασία ενός φορτίου φρούτων. Πάντως, η ιδιαίτερη απαίτηση που αφορά τα εσπεριδοειδή (και ορισμένα άλλα φρούτα), που θεσπίζεται στο σημείο 16.1 του παραρτήματος IV, μέρος Α, της οδηγίας αναφέρει ότι αυτή η σφραγίδα πρέπει να είναι «προσήκουσα». Είναι δύσκολο να αναλυθεί η απαίτηση αυτή λόγω του γεγονότος ότι δεν υπάρχει καμία ένδειξη, ούτε στην πράξη με την οποία επιβάλλεται η απαίτηση αυτή ή αλλού, του λόγου για τον οποίο η ιδιαίτερη αυτή απαίτηση επιβάλλεται μόνον όσον αφορά μια πολύ μικρή ποικιλία φρούτων. Φαίνεται ότι λειτουργεί ανεξάρτητα άλλων ιδιαιτέρων απαιτήσεων που εφαρμόζονται μόνον όσον αφορά τα εσπεριδοειδή ορισμένης καταγωγής, δηλαδή εσπεριδοειδή καταγόμενα από χώρες στις οποίες είναι γνωστό ότι υπάρχουν ορισμένες ασθένειες: παρεμφερείς ιδιαίτερες απαιτήσεις, οι οποίες διαφέρουν ανάλογα με την καταγωγή, εφαρμόζονται σε άλλα φυτά και φυτικά προϊόντα τα οποία δεν υπόκεινται στην απαίτηση του σήματος καταγωγής. Παρ' όλ' αυτά, υποθέτω ότι η απαίτηση αυτή εξυπηρετεί ένα σκοπό. Κατά την άποψή μου, ο χαρακτηρισμός «προσήκουσα» πρέπει, συνεπώς, να έχει πραγματικό περιεχόμενο. Προϋποθέτει ότι οι αρχές που έχουν προβεί στην πιστοποίηση έχουν λόγους να πιστεύουν ότι το σήμα είναι ακριβές, ειδάλλως το σήμα είναι άσκοπο. Περαιτέρω, στην περίπτωση αμφιβολίας ή αμφισβητήσεως

περί της πιστοποιήσεως του σήματος αυτού, οι αρχές των κρατών μελών πρέπει να μπορούν να συνεργαστούν με τους ομολόγους τους των τρίτων χωρών για να επιλύσουν το πρόβλημα.

41. Υπό συνήθεις συνθήκες, δεν υπάρχει πρόβλημα, καθόσον τα προϊόντα της Κύπρου με προορισμό την Κοινότητα πρέπει να συνοδεύονται από πιστοποιητικό καταγωγής EUR 1 εκδιδόμενο από τις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας, επί του οποίου, βάσει της διεθνούς αβρότητας και της διοικητικής συνεργασίας, οι τουρκικές αρχές μπορούν να βασιστούν για να εξακριβώσουν το σήμα καταγωγής επί της συσκευασίας. Εξάλλου, οι αρχές των κρατών μελών μπορούν να ζητήσουν πληροφορίες από τις αρχές της Τουρκίας και της Κυπριακής Δημοκρατίας στην περίπτωση που υπάρχουν υποψίες απάτης ή άλλης παρατυπίας. Φυσικά, στην παρούσα υπόθεση, δεν είναι τόσο απλό, καθόσον η κυπριακή καταγωγή των προϊόντων δεν έχει πιστοποιηθεί από την Κυπριακή Δημοκρατία.

42. Το σημείο αφετηρίας για την αναζήτηση απαντήσεως στο πρόβλημα αυτό είναι η διατύπωση του άρθρου 9, παράγραφος 1, το οποίο, στην περίπτωση των προϊόντων που απαριθμούνται στο παράρτημα IV, θεσπίζει ένα γενικό κανόνα ότι «το επίσημο πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου (...) χορηγείται στη χώρα από την οποία προέρχονται τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα (...)». Δεν μπορώ να συνταχθώ με τον ισχυρισμό του Ηνωμένου Βασιλείου και των παρεμβαινουσών ότι η διάταξη αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως εξαίρεση του γενικού κανόνα που θεσπίζεται στο άρθρο 12 σε συνδυασμό με τον τίτλο του παραρτήματος V ότι το πιστοποιητικό μπορεί να εκδοθεί από τις αρμόδιες αρχές οποιασδήποτε χώρας αποστολής. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, συνιστά ειδικό κανόνα εφαρμοζόμενο στα φυτά που εμπίπτουν στο παράρτημα IV, μέρος Α.

43. Νομίζω ότι δύο άλλα στοιχεία της εξελίξεως της νομοθεσίας διαφωτίζουν το ζήτημα αυτό. Πρώτον, η απαίτηση ότι το πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου πρέπει να εκδίδεται στη χώρα καταγωγής περιλαμβάνεται στην αρχική μορφή της οδηγίας. Η εξαίρεση του άρθρου 9, παράγραφος 1, σε άλλες περιπτώσεις — «στο μέτρο που οι ιδιαίτερες απαιτήσεις του παραρτήματος IV, μέρος Α, μπορούν να πληρούνται επίσης σε άλλα μέρη πλην του τόπου καταγωγής» — προστέθηκε με τροποποιητική οδηγία του Συμβουλίου του 1989 [25]. Η τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής εξηγεί ότι «κρίνεται αναγκαίο να διευκρινισθεί ο κανόνας του άρθρου 9, παράγραφος 1 (...), σύμφωνα με τον οποίο το επίσημο πιστοποιητικό φυτοϋγιεινής (...) πρέπει να εκδίδεται στη χώρα καταγωγής των εν λόγω φυτών [και] ότι πρέπει να καθοριστούν οι εξαιρέσεις από τον κανόνα αυτό κατά γενικότερο τρόπο ώστε να μην χρειάζεται τροποποίηση του άρθρου 9, παράγραφος 1, όταν γίνεται αντίστοιχη τροποποίηση, από την Επιτροπή, του παραρτήματος IV» [26]. Κατά την ημερομηνία εκδόσεως της οδηγίας αυτής, τα εσπεριδοειδή δεν απαριθμούνταν στο παράρτημα IV, μέρος Α. Κανένα από τα άλλα φυτά ή φυτικά προϊόντα που απαριθμούνταν στο παράρτημα αυτό δεν υπόκεινταν σε καμία απαίτηση σχετικά με σήμα καταγωγής. Πάντως, είναι σαφές ότι ο σκοπός της προσθήκης της εξαιρέσεως αυτής ήταν να υπάρξει κάποια ελαστικότητα ώστε, αν η Επιτροπή επρόκειτο να τροποποιήσει το παράρτημα IV, το Συμβούλιο δεν θα

25 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 9 οδηγία 89/439.

26 — Υπάρχει προδήλως σφάλμα στο αγγλικό κείμενο. Πρέπει να διαβαστεί «need not be»· cf. το ελληνικό κείμενο: «*να μη χρειάζεται*» τούτο ενισχύεται από το κείμενο της οδηγίας στις άλλες γλώσσες.

υποχρεούνταν κάθε φορά να τροποποιήσει συνακολούθως το άρθρο 9, παράγραφος 1.

44. Δεύτερον, μόνον αφού η Επιτροπή αντικατέστησε πλήρως τα παραρτήματα I έως IV του 1992 [27], τα εσπεριδοειδή προστέθηκαν στο παράρτημα IV, μέρος Α. Οι κρίσιμες για την παρούσα υπόθεση ιδιαίτερες απαιτήσεις περιλαμβάνονται στα σημεία 16.1, 16.2, 16.3 και 16.4. Επομένως, η απαίτηση ότι «στη συσκευασία πρέπει να αναγράφεται προσήκον διακριτικό σήμα» δεν μπορεί να είχε ληφθεί υπόψη από το Συμβούλιο όταν προετάθη η εξαίρεση του άρθρου 9, παράγραφος 1. Συνακολούθως, το Συμβούλιο έθεσε σε εφαρμογή τον μηχανισμό που χορηγεί στην Επιτροπή, επικουρούμενη από τη Μόνιμη Φυτοϋγειονομική Επιτροπή, την εξουσία να προσαρμόζει το παράρτημα IV, περιλαμβανομένου του καθορισμού των «ιδιαιτέρων απαιτήσεων» [28].

45. Τα σημεία 16.2, 16.3 και 16.4 στο παράρτημα IV, μέρος Α, επιβάλλουν, αντιστοίχως, όσον αφορά τα εσπεριδοειδή καταγωγής τρίτων χωρών στις οποίες είναι γνωστό ότι απαντώνται οι τρεις διαφορετικοί οργανισμοί, απαίτηση (με την επιφύλαξη ελαφράς αποκλίσεως σε καθεμία από τις τρεις περιπτώσεις) «επίσημης δηλώσεως» ότι τα φρούτα που προέρχονται από τις περιοχές είναι απαλλαγμένα από τον εν λόγω οργανισμό ή, επικουρικώς, ότι η μη ύπαρξη σχετικών συμπτωμάτων μπορεί να εξακριβωθεί με παρατήρηση, δειγματοληψία ή θεραπεία κατά τη διάρκεια ορισμένων χρονικών περιόδων. Είναι σαφές ότι καμία από τις απαιτήσεις αυτές δεν μπορεί να πληρούται, για τον σκοπό του άρθρου 9, παράγραφος 1, αλλού εκτός από τη χώρα καταγωγής. Πάντως, συνομολογείται ότι καμία από τις εν λόγω ασθένειες των φυτών δεν απαντάται στην Κύπρο (με την επιφύλαξη των αναιρεσειουσών ότι αυτό δεν μπορεί οπωσδήποτε να ειπωθεί για το βόρειο τμήμα της Κύπρου).

46. Κατά την άποψή μου, η σημασία των απαιτήσεων αυτών προκύπτει από το γεγονός ότι η απόδειξη της καταγωγής των προϊόντων είναι ουσιώδης για να αποδειχθεί ότι οι ασθένειες αυτές δεν απαντώνται στη χώρα καταγωγής των φρούτων. Δηλαδή, είναι απαραίτητο να αποδειχθεί ότι κατάγονται από την Κύπρο. Στην περίπτωση αυτή, οι ιδιαίτερες απαιτήσεις που θεσπίζονται στα σημεία 16.2, 16.3 και 16.4 δεν ισχύουν.

47. Επομένως, θα εξετάσω αν το άρθρο 9, παράγραφος 1, επιτρέπει να προβληθεί η εξαίρεσή του, δηλαδή αν το πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου, καθόσον πιστοποιεί ότι «η συσκευασία φέρει προσήκον διακριτικό σήμα», μπορεί να εκδοθεί αλλού εκτός από τη χώρα καταγωγής.

48. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή δέχθηκε ότι η ιδιαίτερη απαίτηση δεν πληρούται από το γεγονός και μόνον ότι τα προϊόντα φέρουν διακριτικό σήμα και ότι είναι συνεπώς αναγκαία η απόδειξη της καταγωγής τους. Με την υποστήριξη του

27 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 11 οδηγία 92/103.

28 — Άρθρα 3, παράγραφος 6, 5, παράγραφος 3, και 16α της οδηγίας, όπως τροποποιήθηκαν με τις οδηγίες 89/439 και 91/683.

Ηνωμένου Βασιλείου και των παρεμβαινουσών, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι η απόδειξη αυτή παρέχεται επαρκώς με το πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου που εκδόθηκε από τις τουρκικές αρχές. Ελέχθη ότι οι τουρκικές αρχές μπορούν να διασφαλίσουν οι ίδιες την κυπριακή καταγωγή των φρούτων ελέγχοντας τα συνημμένα έγγραφα αποστολής, συγκεκριμένα τη φορτωτική, το δε Ηνωμένο Βασίλειο εμπιστεύεται τις τουρκικές αρχές για να πιστοποιήσει ότι οι αρχές αυτές εξακρίβωσαν την εν λόγω καταγωγή.

49. Πάντως, νομίζω ότι τα έγγραφα αποστολής μπορούν να αποδείξουν μόνον ότι τα προϊόντα *απεστάλησαν* από την Κύπρο, πράγμα το οποίο μπορούσαν να διαπιστώσουν και οι ίδιες οι αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου. Τα έγγραφα αυτά δεν αναφέρουν τίποτε για την καταγωγή των φρούτων ούτε καν πού, με ποια εξουσία και από ποιαν αρχή ετέθη το διακριτικό σήμα. Είναι πολύ πιθανόν ότι, στην πραγματικότητα, οι τουρκικές αρχές, εφόσον αναγνωρίζουν την οντότητα που ελέγχει το βόρειο τμήμα της Κύπρου, βασίζονται στην πράξη στην πιστοποίηση καταγωγής που προέρχεται από την πηγή αυτή. Τέτοιου είδους διαδικασία μπορεί πράγματι να διασφαλίζει καλύτερα την αληθή καταγωγή των φρούτων από ό,τι τα έγγραφα αποστολής. Πάντως, δεν προετάθη ότι, βάσει αυτής της έμμεσης εμπιστοσύνης στην πιστοποίηση των αρχών του βορείου τμήματος της Κύπρου, το Ηνωμένο Βασίλειο δέχθηκε μέχρι σήμερα τα τουρκικά πιστοποιητικά φυτοϋγειονομικού ελέγχου. Εν πάση περιπτώσει, η έμμεση αυτή εμπιστοσύνη δυσκόλως συνάδει με την απόφαση Anastasiou I, με την οποία, στην περίπτωση άμεσων εξαγωγών από το βόρειο τμήμα της Κύπρου, κρίθηκε ότι «κάθε δυσχέρεια και κάθε αμφιβολία που αφορά ένα πιστοποιητικό πρέπει να γνωστοποιείται στις αρχές του κράτους εξαγωγής (...)» και ότι η εν λόγω «συνεργασία δεν μπορεί να πραγματοποιείται με αρχές που δεν είναι αναγνωρισμένες ούτε από την Κοινότητα ούτε από τα κράτη μέλη» [29].

50. Αναγνωρίζω ότι, στο πλαίσιο του συστήματος των πιστοποιητικών κυκλοφορίας EUR 1, το Δικαστήριο αναγνώρισε τη δυνατότητα εξαιρέσεων κάθε φορά που είναι αδύνατη η προσκόμιση τέτοιου πιστοποιητικού. Στην απόφαση Huygen κ.λπ. [30], το Δικαστήριο έκρινε ότι είναι δυνατό να ληφθούν υπόψη άλλες αποδείξεις περί της καταγωγής των εμπορευμάτων στην περίπτωση που οι αρχές του κράτους εξαγωγής δεν είναι σε θέση να εξακριβώσουν την καταγωγή τους. Μολονότι οι αρχές του κράτους εξαγωγής βρίσκονται σε ευνοϊκότερη θέση για να ελέγξουν απευθείας τα περιστατικά που καθορίζουν την καταγωγή, στην περίπτωση που δεν ήσαν σε θέση να πραγματοποιήσουν τον έλεγχο αυτό, τίποτε δεν απαγορεύει στις αρχές του κράτους εισαγωγής να ελέγξουν την ακρίβεια του πιστοποιητικού καταγωγής λαμβάνοντας υπόψη άλλες αποδείξεις [31]. Η πρόσθετη απόδειξη στην υπόθεση αυτή ήταν το αρχικό τιμολόγιο του επιδίκου προϊόντος [32]. Παρ' όλ' αυτά, δεν θεωρώ ότι η αιτιολογία της αποφάσεως Huygen κ.λπ. μπορεί ευκόλως να μεταφερθεί στο παρόν πλαίσιο. Ακόμη και

29 — Σκέψη 63.

30 — Απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 1993, C-12/92 (Συλλογή 1993, σ. I-6381).

31 — Όπ.π., σκέψεις 25 και 27.

32 — Όπ.π., σκέψη 7.

στην περίπτωση που μη επίσημα έγγραφα, όπως τα τιμολόγια, μπορούν γενικώς να παρέχουν καλύτερη απόδοση της καταγωγής των εμπορευμάτων απ' ό,τι τα έγγραφα αποστολής, παρ' όλ' αυτά, κάθε έρευνα των υποθέσεων όπου υπάρχει υποψία απάτης ή ακόμη απλού λάθους δυσχεραίνει ανεπανόρθωτα λόγω της αδυναμίας συνεργασίας με τις αρχές του βορείου τμήματος της Κύπρου. Οι τουρκικές αρχές δεν μπορούν να υποκαταστήσουν ικανοποιητικά τις νόμιμες αρχές, δηλαδή τις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας, για κάθε έρευνα των σχετικών συναλλαγών, η οποία γίνεται κατόπιν αιτήσεων αρχών των κρατών μελών και σε συνεργασία με αυτές. Ας μου επιτραπεί να προσθέσω ότι εσφαλμένος ή απατηλός ο προσδιορισμός καταγωγής μιας μόνον αποστολής μολυσμένων φρούτων μπορεί να έχει πολύ σοβαρότερες συνέπειες και πολύ μεγαλύτερη σημασία για την υγεία των φυτών στην Κοινότητα απ' ό,τι οι περιορισμένες, και κατ' ουσίαν οικονομικής φύσεως, συνέπειες, τέτοιου εσφαλμένου χαρακτηρισμού, για τελωνειακούς σκοπούς, στο πλαίσιο του καθεστώτος EUR 1.

51. Συνεπώς, κατά την άποψή μου, ενώ είναι δυνατό να ληφθεί ως βάση πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου εκδοθέν από τις τουρκικές αρχές όσον αφορά το πρώτο μέρος της ιδιαίτερης απαιτήσεως που θεσπίζεται στο σημείο 16.1 του παραρτήματος IV, μέρος Α — «τα φρούτα πρέπει να είναι απαλλαγμένα μίσχων και φύλλων», — τούτο δεν ισχύει όσον αφορά το δεύτερο μέρος — «η συσκευασία φέρει προσήκον διακριτικό σήμα».

52. Λαμβανομένης υπόψη της προτάσεώς μου όσον αφορά το παραδεκτό του πιστοποιητικού φυτοϋγειονομικού ελέγχου που εκδίδεται από τις αρχές της χώρας αποστολής όσον αφορά τις εισαγωγές στην Κοινότητα εσπεριδοειδών τρίτων χωρών, δεν είναι απαραίτητο να εξετάσω τις άλλες πτυχές της υποθέσεως αυτής που προέβαλε το House of Lords, δηλαδή τις συνθήκες υπό τις οποίες οι τουρκικές αρχές προέβησαν στις επιθεωρήσεις τους και την προβαλλόμενη κατάχρηση των χορηγουμένων από το κοινοτικό δίκαιο δικαιωμάτων εκ μέρους των παρεμβαινουσών. Αρκεί να αναφέρω ότι, αν το Δικαστήριο δεχθεί τη γενική άποψή μου όσον αφορά την έκδοση των πιστοποιητικών φυτοϋγειονομικού ελέγχου από τις χώρες αποστολής, χωρίς να δεχθεί την ανάλυσή μου όσον αφορά τα αποτελέσματα του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας σχετικά με τα εσπεριδοειδή, τείνω να δεχθώ τα επιχειρήματα που προέβαλαν επί των σημείων αυτών οι παρεμβαίνουσες, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Επιτροπή για τους λόγους που εκτίθενται στη σύνοψη των επιχειρημάτων τους στα σημεία 22 και 23 ανωτέρω.

V — Πρόταση

53. Ενόψει των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στα ερωτήματα που υπέβαλε το House of Lords για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

«Ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα να δεχθεί την εισαγωγή στο έδαφός του φυτών καταγωγής τρίτων χωρών τα οποία απαριθμούνται στο παράρτημα V, μέρος Β, της οδηγίας 77/93/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1976, περί των μέτρων προστασίας κατά της εισαγωγής στα κράτη μέλη οργανισμών επιβλαβών για τα φυτά ή τα φυτικά προϊόντα, στην περίπτωση που τα φυτά αυτά συνοδεύονται από πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου εκδοθέν σε τρίτη χώρα, εκτός της χώρας καταγωγής, από την οποία απεστάλησαν προς την Κοινότητα, με την προϋπόθεση ότι, στην περίπτωση των φυτών που υπόκεινται στις ιδιαίτερες απαιτήσεις του παραρτήματος IV, μέρος Α, της οδηγίας αυτής, οι απαιτήσεις αυτές δύνανται να πληρούνται στην τρίτη χώρα που εξέδωσε το πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου. Η ιδιαίτερη απαίτηση ότι η συσκευασία πρέπει να φέρει προσήκον διακριτικό σήμα δεν μπορεί να πληρούται αλλού πλην του τόπου καταγωγής στην περίπτωση των εσπεριδοειδών που θεωρείται ότι κατάγονται από το προς βορράν της ζώνης ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών κείμενο τμήμα της Κύπρου»